

Ur *Fjärde internationalen* (Göteborg) 4/1983

Ernest Mandel

Krigshotet och kampen för socialismen

Flera gånger de senaste två åren¹ verkade tredje världskrigets utbrott vara nära förestående, åtminstone om man fick tro uttalanden som vissa ytliga bedömare gjorde. Beskedet skapade regelrätt panik i en del intellektuella kretsar. Även den kraftfulla och lovande antikrigsrörelsen som idag växer fram i de imperialistiska länderna, har tagit intryck. Ett tredje världskrig, eller tillståndet efter ett dylikt, är ämnet för ett oräkneligt antal publikationer och skrifter.²

De aktuella händelserna har på ett avgörande sätt bidragit till panik. I juni -82 såg vi hur kriget mellan Iran och Irak återupptogs. Vi såg kriget om Malvinerna, förberedelserna för Israels invasion i Libanon och den ökade utländska interventionen i inbördeskriget i El Salvador, för att inte nämna krigen i Tchad, Eritrea, Namibia, Västra Sahara, inbördeskriget i Jemen och de ännu pyrande inbördeskrigen i Angola och Moçambique. Listan kan göras längre...

En del kommentatorer har dragit slutsatsen att dessa gnistor hotar att utlösa en världsbrand, utan att själva förstå den fulla vidden av ett sådant (felaktigt) påstående. När hela människosläktets överlevnad står på spel är det djupt oansvarigt att gripas av panik. Lika oansvarigt som att ta lätt på frågan.

Världsrevolutionens framryckning

Imperialismen är mer beslutsam än någonsin att möta varje revolutionär framryckning i världen med sitt kontrarevolutionära våld. Den militära interventionen är ibland förklädd som stöd till den enda sidan i ett inbördeskrig, ibland öppen och massiv.

Det imperialistiska världssystemet håller på att upplösas under vådorna av en djup kris. I över ett halvsekel har den ena revolutionära eldsvådan efter den andra oupphörligen flammats upp.

De ständiga interventionerna mot revolutionära uppsving är det främsta hindret för fred. Under de senaste decennierna har nästan alla krig varit av det här slaget. Så är fallet än idag och så kommer det att vara i morgon.

Detta är långtifrån något nytt fenomen. Ända sedan interventionen mot Sovjetryssland 1918-22 har varje framgångsrik revolution mötts av ett kontrarevolutionärt krig utifrån. Här bara de viktigaste exemplen: den tyska imperialismens intervention mot den finska revolutionen 1918; ententens (Frankrikes, Polens, Tjeckoslovariens, Jugoslaviens, Rumäniens) mot Bela Kuhns ungerska sovjetrepublik, med Rumänien som knölpåk: Hitlers och Mussolinis mot den spanska revolutionen 1936-37; den brittiska och amerikanska interventionen mot den grekiska revolutionen 1944-49; den imperialistiska mot den tredje kinesiska revolutionen; det första kriget i Indokina 1945-54; den imperialistiska interventionen mot de koreanska och kinesiska revolutionerna 1950-53; mot gerillorna i Malaysia 1948-60 och Kenya 1952; det andra kriget i Indokina 1961-75; i Angola 1961; Mozambique 1964 och Guinea-Bissau 1971; den imperia-

¹ Artikeln publicerades första gången i *International Viewpoint* 20:e sept 1982. Ö.a.

² Bland dessa arbeten märks ett av Richard Nixon, f.d. amerikansk president: *The Third World War Has Begun* och ett av brittiska arméns förre generalstabschef, general Sir John Hackett: *The Third World War* (Sphere Books, London 1978). Nämnas bör också Edward Thompsons berömda artikel "Externinism, The Last Step of Civilisation", från ett symposium kallat *Exterminism and Cold War*, publicerat av New Left Review (Verso Books, London 1982.)

listiska-sionistiska interventionen mot Egypten och de upprepade imperialistiska attackerna mot den palestinska revolutionen 1969, -70, -76, -78, -81 och 1982.

En del av dessa krig var ojämförligt mycket mer omfattande än kriget om Malvinerna eller den nuvarande imperialistiska interventionen i Centralamerika. Vi behöver bara nämna det första kriget i Indokina, den israeliska attacken tillsammans med den fransk-brittiska interventionen i Suezkanalen 1957, kriget i Algeriet och slutligen det andra kriget i Indokina, som drog in hundratusentals soldater från de imperialistiska länderna.

Dessa kontrarevolutionära ”småkrig” är således inget nytt fenomen. Det nya representeras av de nicaraguanska och iranska revolutionerna. Där fann sig imperialismen, åtminstone i de ögonblick Somoza och Shahan föll, inte materiellt, inte militärt, utan *politiskt* oförmögen att angripa – till följd av efterverkningarna av nederlaget i Indokina 1976

Vid denna tid ansåg Fjärde Internationalen att imperialismens förflamning skulle bli kortlivad. Vi konstaterade att imperialismen försökte ta tillbaka förmågan att intervensera mot framväxande revolutioner och andra antiimperialistiska aktiviteter. Bl a förberedde man sig genom att sätta upp en sk brandkårsstyrka, Rapid Deployment Force. Vår analys har bekräftats sedan dess.

Kriget om Malvinerna, invasionen i Libanon., den imperialistiska interventionen i Centralamerika och, fast mera tvetydigt, kriget mellan Iran och Irak, representerar långt ifrån en ”ny internationell situation”. Inte heller för de oss till randen av ett nytt världskrig. Snarare representerar de en återgång till ”det normala”, dvs imperialismens envisa och systematiska försök att sätta in sin kontrarevolutionära styrka mot varje ny revolutionär framryckning. Något som varit regel i nära sextiofem år.

Kontrarevolutionära krig och världskrig

De två världskrig som bröt ut 1914 och 1939 skiljde sig från den nästan oavbrutna raden av lokala krig som präglar den historiska perioden efter ryska revolutionen. Dessa oupphörliga krig visar bara att imperialismen är oförmögen att säkra mänsklighetens fred, att den hela tiden alstrar nytt barbariskt våld. Ett tredje världskrig skulle vara något helt annat än dessa ”småkrig”.

Det speciella med världskrigen är inte bara att de var större. I och med att de berörde hundratal miljoner människor och krävde motsvarande tribut i dödsoffer och materiell förstörelse, drogs hela världsekonomin med i fallet. Mänsklighetens samlade tillgångar krympte drastiskt. Därmed minskade också förutsättningarna för en socialistisk återuppbyggnad av världen. Att konstatera dessa effekter har ingenting med ”pacifism” att göra. Låt oss citera Kominterns uttalande från mars 1919:

”Europa är täckt av spillror och rykande ruiner... Det kapitalistiska systemets motsättningar möter mänskligheten i hungersnödens, epidemiernas, förfrysningsdödens och det moraliska barbariets skepnad.”

Det är sant att ett kontrarevolutionärt ”småkrig” kan få liknande effekter i ett land. De fruktansvärda konsekvenserna av den imperialistiska härjningen i Kambodja är tillräckliga – under sex månader i mars-augusti 1973, bombade hela den amerikanska luftflottan i Indokina landets tätbefolkade zoner. Men, ur en materialistisk synvinkel ligger skillnaden i om det är ett eller några länder som drivs tillbaka till barbariet, med ett produktionsbortfall som resten av världen snabbt kompenserar, eller om det är hela eller majoriteten av mänskligheten som drivs till en katastrof som den saknar reserver att resa sig ur.

Naturligtvis måste denna åtskillnad nyanseras. Lokala revolutionära framryckningar är i sig själva uttryck för samma strukturella kris hos kapitalismen som ger upphov till världskrig.

Men den kvalitativa skillnaden kvarstår. Kontrarevolutionära ”småkrig” kan sammanfalla, och har många gånger sammanfallit, med perioder av ”fredlig” expansion i den kapitalistiska ekonomin. Ett världskrig utbryter bara när en djup och långvarig internationell depression tycks utesluta varje ”fredlig” möjlighet till en ny kapitalistisk expansion. Och, viktigast av allt, kontrarevolutionära ”småkrig” kan ledsagas (och gör det oftast) av ett uppsving för massrörelsen i de imperialistiska länderna. Ett uppsving som bromsar eller tom förlamar imperialismens allmänna krigsförberedelser

Världskriget 39-45, å andra sidan, var följden av ett svårt nederlag, eller en rad svåra nederlag, för massrörelsen. Så svåra att proletariatet just då inte förmådde bemöta bourgeois krigshandlingar. Med andra ord; de kontrarevolutionära ”småkrigen” följs åt av framryckningar och delsegrar för världsrevolutionen. Andra världskrigets utbrott uttryckte ett djupt nederlag för samma revolution.

Kärnvapen och världskrig

Det faktum att ett tredje världskrig med all säkerhet skulle bli ett kärnvapenkrig gör skillnaden mellan världskrig och ”småkrig” så mycket viktigare. Det skulle vara absurt, och strida mot historiematerialismens grundläggande metod, att påstå att en kärnvapenarsenal som kan döda jordens befolkning 20 ggr om³ inte ändrar något ”grundläggande” i ”världskrigets natur”. Eller om detta skulle ställa världsproletariatet och revolutionärerna inför ”samma taktiska och strategiska problem” som första och andra världskriget gjorde.

Avsevärda mänskliga och tekniska resurser behövs för att bygga ett klasslöst samhälle. Det kommer inte att vara ett socialistiskt samhälle som reser sig ur atomsoporna, utan en planet vars liv domineras av gräs och insekter.⁴ Eller i bästa fall, ett omänskligt och ociviliserat samhälle där de överlevande har en mödosam och sekellång återuppbyggnad framför sig. Projektet att bygga kommunismen skulle i alla fall få avskrivas för lång tid framåt.

Det strategiska målet för världens arbetare och revolutionära rörelser måste således vara att förhindra kärnvapenkriget, inte att ”vinna” det (vad det nu skulle innebära). D v s att göra allt som står i vår makt för att försäkra att världsrevolutionens utveckling blockerar imperialismens möjligheter att ingripa med kärnvapen. Och lägga grunden till imperialismens avväpning genom att besegra den politiskt. Men så länge imperialismen behåller sin politiska, militära och materiella makt i de viktigaste kapitalistiska länderna, är det utopiskt att tro att ”småkrigen” dvs imperialismens kontrarevolutionära interventioner, kan förhindras.

Fjärde Internationalen har upprepade gånger förklarat att *de imperialistiska länder som har kärnvapen bara kan avväpnas inifrån och inte utifrån.*⁵ Bara de nordamerikanska, brittiska, franska, västtyska och japanska proletariatet (stödda av de kinesiska och sovjetiska) kan desarmera kärnvapnen, förbjuda deras användning, skrota dem och en gång för alla avlägsna dem från jordens yta. Att tro något annat är att blunda och hoppas på miraklet: att imperia-

³ Enligt ”Comprehensive Study On Nuclear Weapons”, en rapport framlagd för FN:s generalförsamling 1980, skulle tusen stridsspetsar på en megaton vardera som exploderade i SSSR och USA omedelbart döda 150-200 miljoner människor i de två länderna. 1 dag lagras redan över 40 000 stridsspetsar i världen. Och siffrorna räknar inte in alla som skulle dö av radioaktiv strålning, hungersnöd, föroreningar o.s.v.

⁴ ”Grasses and Insects” är titeln på den inledande essäen i Johathan Shells bok *The Fate of the Earth* (Pan, London 1982). Ett arbete som, fastän i övrigt svagt och inkonsekvent, på ett övertygande sätt beskriver vilket självmord ett kärnvapenkrig vore för människosläktet.

⁵ ”Till syvende och sist är det bara genom att proletariatet segrar i de högst utvecklade imperialistländerna, och fr.a. i USA, som mänskligheten kan befrias från mardrömmen om kärnvapenutplåning. Det är den revolutionärt socialistiska lösning som Fjärde Internationalen ställer emot de verklighetsfrämmande illusionerna om ”Fredlig samexistens” och tron att det går att ’vinna’ ett kärnvapenkrig”. ”Dynamics of the World Revolution Today”, dokument antaget av Fjärde Internationalens återföreningskongress i juni 1963.

lismen alltid ska vara så intelligent, rädd eller demoraliserad att den inte vågar använda sina förstörelsevapen.

Vid en ytlig betraktelse kan det verka som om vi talar mot oss själva när vi betonar att kontra-revolutionära ”småkrig” är oundvikliga, samtidigt som vi försäkrar att det är möjligt (och nödvändigt) att förhindra ett kärnvapenkrig. Löper inte de förra risken att nästan obemärkt utvecklas till ett kärnvapenkrig? Finns det inte en reell risk att ”taktiska” kärnvapen en dag kommer att sättas in mot revolutionära upprorshärdar, om inte av imperialismen själv så av någon av dess mest beslutsamma allierade (sionistiska extremister i Mellanöstern eller extrema anhängare av apartheid i Sydafrika)? Löper inte varje upptrappning eller utvidgning av ”småkrig” risken att övergå i allmän sammandrabbning och till sist kärnvapenkrig?

Det finns ett korn av sanning i en sådan invändning, men bara ett korn. Tankegången är att risken för kärnvapenkrig ökar i samma takt som kärnvapenrustningarna och det stigande antalet ”mindre konflikter”. Men även om vi antar att risken för ett kärnvapenkrig har ökat, kan vi inte dra slutsatsen att dess utbrott är oundvikligt. Det vore att ta steget från dialektik till verklighetsfrämmande spekulation.

Det är just kärnvapnets speciella karaktär som gör det möjligt för oss att sätta fingret på den stora skillnaden: så länge imperialismen består kommer ”småkrig” och risken för kärnvapenkrig oundvikligen att finnas. Men det innebär inte att ett kärnvapenkrig måste utbryta.

Terrorbalansens verkliga natur

Trots att det de senaste trettio åren utvecklats alltmer skrämmande kärnvapenarsenaler, har de ännu inte kommit till användning. Däremot har ”småkrigen” blivit fler och förts med mer och mer sofistikerade och dödsbringande konventionella vapen. De som innehar kärnvapen och har makt att använda dem vet nämligen att ett kärnvapenkrig bara kommer att kosta några miljoner (sic) liv och att ”de som har skyddsrum kommer att överleva”. Maktens män är inte lika godtrogna.

En del av vapenkapplöpningen är visserligen inriktad på att utveckla ”små” och ”rena”, ”taktiska” kärnvapen. Man söker frenetiskt efter ett vapen som skall kunna sättas in i ”småkrig” utan att direkt släppa lös en världskatastrof. Den möjligheten kan inte helt uteslutas, men måste ändå anses mycket osannolik. Och, hur som helst, skulle priset i människoliv och materiell förödelse ändå bli fruktansvärt.

Av detta kan vi dra slutsatsen att det är Sovjetunionens kärnvapenarsenal som hittills har besparat mänskligheten en kärnvapenkatastrof. Utan ”terrorbalansen” är de så gott som säkert att imperialismen skulle ha använt kärnvapen mot de ”frivilliga” från Kina under Koreakrigen och mot de kinesiska och vietnamesiska revolutionerna under Vietnamkriget,⁶ säkert även mot andra revolutioner.

Här visar den sovjetiska arbetarstaten återigen vilken motsägelsefull roll den spelar i världspolitiken idag. Den totalitära och kontrarevolutionära diktaturen bär ett tungt ansvar för att världsimperialismen ännu består, och är således indirekt skyldig till kärnvapenhotet. Samtidigt skiljer sig det sovjetiska samhällssystemet, med planekonomin i botten, från de imperialistiska staternas kapitalism. I motsats till imperialiststaterna drivs inte sovjetstaten mot en kärnvapenkatastrof av en inre dödlig logik. Det här bekräftar att den marxistiska analysen av Sovjetunionen är korrekt. Till förtret för de ytliga och ovetenskapliga betraktare som anser att Sovjetunionen och USA i grunden bygger på samma sociala system.

⁶ Åtskilliga, redan publicerade källor bär vittnesbörd om hur de amerikanska ledarna sinsemellan diskuterade att använda kärnvapen. När de källor som ännu är hemliga en dag offentliggörs kommer vi att få se att detta inte var de enda tillfällena.

När vi påstår att "terrorbalansen" hittills har förhindrat ett kärnvapenkrig är det inte för att vi hyser någon naiv tilltro till det "mänskliga förnuftet". Vi känner alltför väl till hur djupt irrationell senkapitalismen är.⁷ Vi baserar oss på något betydligt mer grundläggande än "Förnuftet": de ägande klassernas (speciellt deras mäktigaste representanter inom finanskapitalet och det militärindustriella komplexet) och deras politiska ledares självbevaringsdrift (i ordets fysiska mening). Dessa människor utgör den rikaste klass som någonsin styrt världen. De är inte beredda att i alla lägen ge upp sin lyx och sina rikedomar bara för abstrakta idéers skull. Det är inte "principer" i stil med antikommunism, försvaret av marknadsekonomin (kallad "försvaret av friheten") eller avsky för revolutionen som bestämmer denna klass beteendemönster.

Då och då hotar imperialismen med kärnvapen. Det är utpressningsförsök i syfte att marginellt förändra styrkeförhållandena inom ramen för "terrorbalansen". Det är inte några självmordsliknande försök att återinföra kapitalism i Östeuropa med hjälp av kärnvapen. Inte heller något försök att omvälva de globala styrkeförhållandena mellan å ena sidan de imperialistiska styrkorna och å andra sidan de ickekapitalistiska styrkorna (Sovjet och Kina inberäknade). För tredje gången sedan Andra Världskriget ser vi nu hur imperialismen trappar upp kapprustningen. Första gången var under Koreakriget, 1950-53. Andra gången var i början på 60-talet. I slutet på 70-talet var det dags för en tredje omgång. Var och en av dessa perioder har avslutats med ett försök till "avspänning" dvs med en bekräftelse av "terrorbalansen".

Terrorbalansens begränsningar

Även om vi tror att "terrorbalansen" har förhindrat användning av kärnvapen under en hel historisk period, och därmed också efterföljande repressalier och upptrappning som skulle kunna leda till ett tredje världskrig, anser vi inte att "terrorbalansen" kan hålla tillbaka kriget i all evighet. "Balansen" rubbas nämligen när den strukturella kris som hemsöker världskapitalismen förvärras.

Till skillnad från kapprustningsvågorna på 50- och 60-talet, svarar dagens upprustning mot ett inneboende behov hos den imperialistiska ekonomin. En följd av den kapitalistiska ekonomins långsiktiga nedgång. När profitkvoten och de "civila" marknaderna stagnerar, blir vapenproduktionen den "ersättningsmarknad" som kan sätta igång kapitalackumuleringen igen.

Ju mer som spenderas på vapen i den imperialistiska ekonomin, ju starkare blir behovet att skära i den sociala välfärden. Samtidigt blir klasskampen kring varje åtstrammingsförsök alltmer förbittrad. Detta tvingar borgerligheten att försöka skapa en ny sorts politisk regim i de viktigaste kapitalistländerna.⁸

De nordamerikanska, europeiska och japanska styrande klasserna kontrollerar alltså enorma rikedomar. Och eftersom reserverna är långt ifrån uttömda har de fortfarande ett stort politiskt och ekonomiskt svängrum. När vi säger att denna materiella maktposition bestämmer de styrandes handlande, och har gjort det de senaste trettio åren, menar vi något mycket exakt. Nämligen, det politiska, sociala, militära och ideologiska klimat som är ett resultat av efterkrigstidens långa ekonomiska blomstringsperiod och som är djupt rotat i imperialismens politiska ledarskikt.

⁷ Se *Senkapitalismen* av Ernest Mandel, René Coeckelberghs Bokförlag, Stockholm, 1974, kap.15 "Staten och ideologin i senkapitalismens tidsålder". [på marxistarkivet: [Senkapitalismen, del 2](#)]

⁸ När imperialismen återupptog kärnvapenkapploppningen var det också för att förvärma SSSR:s sociala och ekonomiska kris. Washingtons avsikt är att tvinga Kreml att avsevärt öka sina militärutgifter. Något som, med tanke på den sovjetiska ekonomins sjunkande tillväxttakt, skulle tvinga Kreml till svåra val i den ekonomiska politiken. För att slippa en sådan situation måste de betala ett politiskt pris som imperialismen försöker göra så högt som möjligt.

Det avspeglar ett visst styrkeförhållande gentemot såväl arbetarklassen i väst som gentemot de sovjetiska och kinesiska byråkratierna. Vi vet att dessa politiker är kapabla till vilka grymheter som helst mot den koloniala revolutionen (tortyr i Algeriet, avlövningsmedel i Vietnam, massakrer i Latinamerika, "antipersonella" vapen mot det palestinska folket). Men de är ännu inte redo för barbariska självmordsäventyr, i stil med Adolf Hitlers under 1944-45, eller general Hideki Tojos under samma tid i Japan.

Det måste till ett annat ekonomiskt klimat för att föda ledande politiker, som är beredda att tillgripa "den slutliga lösningen" för hela mänskligheten. Storkapitalets tongivande grupper skulle bokstavligen talat behöva drivas till ruinens brant. Det skulle behövas andra dominerande ideologier och ett helt annat styrkeförhållande mellan klasserna i de viktigaste imperialist-länderna. Men, det är klart, i takt med att den ekonomiska krisen, åtstramningsoffensiven och det internationella kapitalets krigföring skärps, ändrar dramat karaktär. På scenens utkanter dyker det upp personer, tendenser, tom politiska krafter som symboliserar viljan att bokstavligen talat "kämpa till döds" för den privata äganderätten. Eller för rasen, precis som Adolf Hitler och Hideki Tojo. Det är bara det att den här gången handlar det om kärnvapendöden.

Det vore djupt oansvarigt att utesluta risken för en sådan "självmordsvändning" från storkapitalets toppar. När väl en viss tröskel passerats i den nedåtgående kapitalismens strukturella kris, liknande den som passerades i Tyskland 1932, är det fullt möjligt. De som tror att "terrorbalansen" eller antikärnvapenpropagandan kan rädda oss för evigt är som de som lugnas av den lilla rösten som viskar "du kan inte dö!" Tyvärr, mänsklighetens öde är inte bara den oundvikliga individuella döden. Hela släktet kan förgås. Om inte mänskligheten, öga mot öga med kärnvapenhotet, t var vänder och tar sitt öde i egna händer. Om den inte skapar en social ordning som omöjliggör krig dvs ersätter det privata ägandet och den suveräna nationalstaten med en producenternas egen världsregering (den socialistiska världsfederationen) Bara producenternas eget styre kan se till att ett förbud mot tillverkning av terrorvapen verkligen efterlevs.

"Terrorbalansens" sköra tråd blir allt svagare i takt med att depressionen och den långsiktiga kapitalistiska krisen förvärras. Även styrkeförhållandena mellan klasser och grupper *inom det imperialistiska borgarsamhället* rubbas när åtstramningsoffensiven och krigsförberedelserna intensifieras. Dessa fenomen går hand i hand.

Ska politiska ledare beredda att starta kärnvapenkrig klara av att gripa makten i de viktigaste kapitalistiska länderna? Svaret på den frågan innehåller en första slutsats av det vi sagt hittills: *det beror på resultatet av den ekonomiska och politiska klasskampen som helhet* under de närmaste åren eller årtionden (i dessa länder).

Sådana politiker måste besegra det västerländska proletariatet (och de antiimperialistiska rörelserna i de mest utvecklade "u-länderna") innan de kan sätta fingret på helvetesknappen. De revolutionära marxisterna måste förstå detta och grunda sin politiska inriktning på denna förståelse. Liksom alla andra som tar kärnvapenhotet på allvar.

Vi kommer osökt att tänka på en historisk parallell. Mot slutet av 20-talet tog den stora majoriteten av den stalinistiska fraktionen krigshotet som förevändning för den kriminella ultravänsterlinje, som kallas Kominterns "tredje period". Det fanns några korn av sanning i deras analys. Men, och vi vet hur rätt han hade, Trotskij hävdade med skärpa att ingenting var oundvikligt vare sig 1928, 1929 eller 1931 (när Japans aggressioner mot Kina inleddes, krigshandlingar som både var en utvidgning av allmänna, mera diffusa, imperialistiska aggressioner mot den kinesiska revolutionen, och början på marschen mot det Andra Världskriget). Inte ens 1936 var krigsutbrottet oundvikligt.

Visst, färden mot det Andra Världskriget hade redan inletts. Men *oundvikligt* blev Andra världskriget först efter det tyska proletariats nederlag 1933, förräderiet mot den revolutionära vågen i Frankrike 1936 och, framför allt, krossandet av den spanska revolutionen 1936-37. Inget av dessa nederlag var oundvikliga, allra minst 1928-29.

Med alla reservationer som måste göras vid historiska jämförelser, är situationen i dag mera lik den 1928-31, än den efter 1938. De avgörande klasstriderna ligger framför oss, inte bakom oss. Det är dessa kommande klasstrider som avgör om kriget kommer.

Vi kan således formulera en andra viktig slutsats: Mänsklighetens öde beror på utgången av en kraftmätning mellan å ena sidan den internationella arbetarrörelsens förmåga att besegra den styrande klassen i imperialismens viktigaste brofästen, och, å andra sidan, imperialismens strävan att tillfoga samma arbetarrörelse ett avgörande nederlag. Det förra (som kan hjälpas men inte ersättas av yttre försvagning) skulle innebära ett genombrott på vägen mot socialism. Det senare skulle röja en annan väg; den mot kärnvapenkriget. Och säkert blir åtstramningskampanjen och upprustningsoffensiven förr eller senare ett hot mot arbetarrörelsens grundläggande demokratiska rättigheter. Verkställs det hotet banar det väg för ett avgörande personskifte i de imperialistiska ledarskapen.⁹

I det första fallet växer revolutionen från sin nuvarande spridda och omedvetna nivå till en universell och medveten utveckling. I det andra fallet besegras världsrevolutionen. Medan det förra räddar människosläktet och bevarar hoppet om civilisationens socialistiska renässans, fri från kärnvapenfördörelsens fasor,¹⁰ kommer det senare, med största sannolikhet, att sluta i just denna fördöelse.

Vikten av antikrigs- och antikärnvapenmobiliseringar

Vi kommer att få se hur åtstramningspolitiken skärps, rustningarna accelererar och attackerna mot arbetarklassens sociala och politiska landvinningar i de imperialistiska länderna tilltar (de blodiga överfallen på den koloniala revolutionen inte att förglömma). Denna utveckling försvagar "terrorbalansens" förmåga att förhindra ett tredje världskrig. I samma utsträckning växer antikrigsrörelsens (och i synnerhet antikärnvapenrörelsens) politiska betydelse. Den miljon människor som samlades i New York 12 juni (den största demonstrationen i USA:s historia, om inte de imperialistiska ländernas historia), ger bara en första föraning om vilka möjligheter denna rörelse rymmer.

Antikärnvapenrörelsen drivs inte bara av en direkt önskan att störta kapitalismen, som ensam bär ansvaret för kapprustningen, eller av sympati för världsrevolutionen. Det är i och för sig sant, att många av de enskilda deltagarna delar dessa idéer och att det är de revolutionära marxisternas plikt att stärka dessa inom rörelsen. Men motorn i denna rörelse är *rädslan för kärnvapenfördörelsen, den fysiska självbevaringsdriften*. Det är därför som de västtyska

⁹ Som vi ofta har hävdad, är det riskabelt för en demokrati att bibehålla den borgerliga demokratin samtidigt som den bedriver en politik som systematiskt utarmar de arbetande massorna. Förvisso kan inte sådana förhållanden automatiskt ge den reformistiska vänstern valsegrar. Det beror på en mängd faktorer, som varierar från land till land och mellan olika situationer. Icke desto mindre är risken för ett borgerligt katastrofval, i stil med 10:e maj -81 i Frankrike, verklig under sådana omständigheter. Nyligen vann den reformistiska vänstern på Mauritius en valseger som är unik i historien: I ett val, som högern organiserade, lyckades de erövra samtliga platser i parlamentet.

¹⁰ Två anglosaxiska intellektuella, som inte på något sätt är revolutionära, har just förklarat att de är för att kärnvapnen omedelbart avskaffas och förbjuds. Den ene är den brittiske lorden Solly Zuckerman (*Nuclear Illusions and Reality*, Viking Press, New York 1982), f.d. chefsrådgivare i vetenskapliga frågor åt det brittiska försvarsministeriet. Den andre är amerikanen Theodore Draper, socialdemokratisk historiker som specialiserat sig på att studera stalinismen och en övertygad antikommunist ("How Not to Think About Nuclear War", *New York Review of Books* 15:e Juli 1982). Men de säger ingenting om under vilka politiska och sociala förhållanden ett sådant avskaffande och förbud är möjligt.

massorna har deltagit i rörelsen i större utsträckning än deras klassbröder och systrar i grannländerna. Detta till allmän förvåning eftersom deras politiska medvetenhet är mycket lägre än de franska och italienska massornas. Men de tyska massorna är övertygande om att hela Tyskland skulle förstöras redan under kärnvapenkrigets första dagar, och de vill leva.

Det finns pedanter som förnekar att den här massrörelsen har en revolutionär udd. De klandrar massorna för att de, som det verkar, inte skiljer på byråkratiserade arbetarstater och borgerliga stater, att de jämför USA och Sovjetunionen genom att bunta ihop dem som "supermakterna" och att de inte visar någon "proletär internationalism" mot pågående revolutioner (delvis grundad kritik f ö).

Två grundläggande drag i världsläget har undgått dessa pedanter. *För det första:* Det är bara imperialismen som verkligen behöver kärnvapen. De är en nödvändig del av dess kontra-revolutionära militära strategi. Att koncentrera rörelsen mot kärnvapen är således att slå ett objektivt slag mot imperialismen.

För det andra: dessa massmobiliseringar startar, i den mån de drar med sig delar av den organiserade arbetarrörelsen och ungdomen, en *objektiv antikapitalistisk dynamik*, oberoende av den fraseologi vissa av rörelsens ledare använder. Massaktioner skapar ett tryck, inte bara för konkreta, ensidiga nedrustningsåtgärder (mot installation av Kryssnings- och Pershingrobotar, mot NATO-baser), utan också för en ekonomisk politik byggd på antikapitalistiska alternativ till åtstramning och upprustning; arbete inte bomber, skolor och sjukhus inte militärbaser, 35-timmarsvecka genom en radikal minskning av militärbudgeten osv.

Också i en vidare mening har kampen mot kärnvapenkapplöpningen och upprustnings-offensiven en viktig sak gemensamt med kampen mot den krisdrabbade kapitalismen och dess yttringar. *Denna kamp lär massornas bredaste lager* att ett tredje världskrig inte är något ödesbestämt, lika lite som det måste bli en ekonomisk kris, 35 miljoner arbetslösa, svält i tredje världen eller tortyr. "Apokalypsens ryttare" kan stoppas, om massorna, de exploaterade och de förtryckta tar sitt öde i sina egna händer.

Därför är det de revolutionära marxisternas plikt att slåss i första ledet i antikrigs och anti-kärnvapenrörelsen, att vara den enande och sammanfogande kraften, att dra med så stora delar som möjligt av den organiserade arbetarrörelsen och de "sociala rörelser" som är dess naturliga allierade, att få miljoner och åter miljoner av världens folk ut på gatorna. Om denna rörelse breddas och sprids kommer vi att få se ett mönster motsatt de från 1913-14 och 1938-39. Då ströps revolutionen av kriget, den här gången ska revolutionen förhindra kriget. På den grunden deltar vi i antikrigsrörelsen, samtidigt som vi försvarar hela vårt program: Solidaritet med de revolutioner som pågår, solidaritet med alla som är utsatta för imperialismens kontra-revolutionära "småkrig".

Vi revolutionära marxister låter inte ideologiska meningsskiljaktigheter stå i vägen för enade mobiliseringar. Vi ser dessa mobiliseringar som nödvändiga livsvillkor för världsrevolutionens framväxt.

På samma sätt ger vi ett beslutsamt stöd till de självständiga antikrigsrörelserna i DDR och andra Östeuropeiska länder, Inte så att vi jämför arbetarstaterna med de kapitalistiska staterna eller att vi glömmer plikten att försvara de förra mot de senare i händelse av militär konflikt. Men i nuvarande världsläge, är allt som gynnar den största och mest enade mobiliseringen för ensidig nedrustning av imperialismen i Europa, ett tusen gånger hårdare slag mot imperialismen än raketer eller några färre disciplinära konflikter i den ena eller andra arbetarstatens armé. Och därmed ett tusen gånger effektivare bidrag till försvaret av Sovjet och arbetarstaterna.

I och med att den berövar bourgeoisin ett av dess viktigaste argument för att splittra freds-rörelsen i väst, och försöka hejda dess snabba tillväxt, slår freds-rörelsen i öst objektivt ett hårdare slag mot imperialismen än mot byråkratin. När den självständiga antikrigsrörelsen i Östeuropa och Sovjetunionen ställer krav på folklig, kontroll över utrikes- och militärpolitiken, gynnar den objektivt den antibyråkratiska politiska revolutionen som är en integrerad del i världsrevolutionen och således i kampen för att rädda mänskligheten från kärnvapenför-intelse. Exemplet Polen visar vilka konsekvenser en antibyråkratisk rörelse får på inter-nationell nivå.¹¹ Den politiska revolutionen hade först en positiv, och den byråkratiska kontrarevolutionen senare en negativ, inverkan på den antiimperialistiska och antikapita-listiska kampen världen över.

Pacifister ställer ibland frågan: ”Vilket är viktigast: att avskaffa kärnvapnen (ekologer skulle säga att rädda biosfären från försmutsning) eller att avskaffa kapitalismen?” Det är en meningslös frågeställning som det vore destruktivt och felaktigt att försöka besvara. *Det är omöjligt att röja undan kärnvapenhotet, utan att krossa det kapitalistiska systemet.*

Så länge det privata ägandet till produktionsmedlen består – med konkurrens och marknads-ekonomi, personlig vinningslystnad, profitens makt över produktionen och alla dess barba-riska konsekvenser, inklusive förvirrade och söndertrasade människor – kan inget eller ingen förhindra grupper och individer från att tjäna ännu mer pengar på att köpa maskiner och arbetskraft och tillverka vapen, som kan utrota mänskligheten. Först när vi skapar de sociala och materiella förhållanden som kan tillfredsställa alla våra behov, när vi bygger en socia-listisk världs-federation, socialiserar produktionsmedlen och underställer dem full offentlig kontroll, först då kan vi förhindra att snäva sociala gruppintressen spelar rysk roulett med hela mänskligheten.

Vi kritiserar alltså inte pacifisterna för att de överdriver kärnvapenhotet, utan för att de underskattar det. Vi förebrår dem för att de nöjer sig med den kortsiktiga kampen för den ena eller andra omedelbara åtgärden, som en europeisk kärnvapenfri zon från Polen till Portugal. Vi är med pacifisterna i den kampen, men vi kritiserar dem för att de inte inser att kärnvapen-hotet kommer att finnas kvar så länge det kapitalistiska systemet och den suveräna national-staten finns kvar. Dvs hotet kvarstår så länge vissa kan beslut att tillverka helvetesbomber bakom ryggen på mänsklighetens stora flertal. Till de radikala pacifisterna säger vi: Mänsk-lighet kan inte befrias från kärnvapenmaran med mindre än att den tar beslutanderätten över produktionen i sina egna händer. Och då måste det privata ägandet” konkurrensen mellan individer och stater och marknadsekonomin, avskaffas. Det kan tyckas vara en lång och svår väg, men hellre tar vi itu med att avskaffa det sociala system som leder till kollektivt självmord, än vi löper risken att se den mänskliga rasen försvinna.

För oss är kampen mot krig och kampen för socialismen en och samma angelägenhet. Bara en självförvaltad socialistisk värld kan vara en värld utan vapen. När de kvinnor och män som bebor denna planet inser vilken fruktansvärd risk de löper, kommer de kollektivt besluta att upphöra med utrotningsvapen. Och de kommer att skapa det enda sociala system som kan garantera att dessa vapen förblir bannlysta.

Vi stöder varje kamp, varje konkret massmobilisering mot imperialismens senaste upp-trappning av vapenkapplöpningen. Men *på samma gång* kommer vi obevekligt att brännmärka den *historiska illusionen* att det skulle vara möjligt att avskaffa utrotningsvapnen, utan att förstöra det kapitalistiska systemet. Det finns en risk att denna illusion spricker med en lika ljudlig

¹¹ ”Political Revolution and Counterrevolution in Poland”, resolution antagen av Fjärde Internationalens exekutivkommitté, 27:e Maj 1982, publicerad i *International Viewpoint* No 11, 2:a augusti 1982.

knall som 50- och 60-talets myt om ”den krisfria kapitalismen” gjorde, men med tusenfalt värre konsekvenser för mänskligheten.

Kampen mot rustningarna, liksom kampen mot åtstramningen, kan bara nå sin fulla omfattning, och framför allt, kan bara nå sitt mål, om den är kopplad till *en övergripande anti-kapitalistisk lösning*. Det finns ingen annan lösning på mänsklighetens kriser – som kapploppning mot kärnvapensjälvord är det mest slående uttrycket för – än att arbetarna griper makten, och utövar den i världsskala, genom den bredaste, pluralistiska, socialistiska demokrati, baserad på producenternas planerade självförvaltning.

(Övers, från engelska: Thomas Ramberg. *International Viewpoint* 20 sept, 1982)